

Revisitant els fronts de la gran guerra

PLÀCID GARCIA-PLANAS

La primera guerra mundial va acabar a Barcelona: l'11 de setembre de l'any 1714. Perquè la guerra de Successió a la corona d'Espanya va ser la primera guerra realment mundial: una lluita en tres continents i 1.200.000 morts.

Avui parlarem d'una altra primera guerra mundial: la Primera Guerra Mundial (i industrial), que va començar a Sarajevo el 28 de juny del 1914 i va acabar el 1918, amb 20.000.000 de morts.

Els l'anomenaven Gran Guerra: es va lluitar des del Kilimanjaro –la muntanya més alta d'Alemanya– fins a Bagdad, presa pels britànics amb armes químiques! Es va lluitar des de dalt del cel fins al fons del mar, amb noves màquines mai vistes als camps de batalla: avions, zepelins, submarins, tancs...

Mai cap altra guerra fins llavors havia capgirat tan brusquement el món: gent dels cinc continents va lluitar i morir a Europa, i al seu acabament s'havien enfonsat quatre imperis i quatre dinasties: els Habsburg, els Romanov, els Hohenzollern i els otomans.

De la Gran Guerra neix la guerra freda: les trinxeres del 1914 van col·locar els Estats Units com a primera potència mundial i van portar els bolxevics al poder. Les trinxeres del 1914 van definir tot el segle XX. Van definir el que som. O el que no som.

És per això que jo he buscat els rastres d'aquesta guerra. De vegades, he trobat els camps de batalla enjardinats, terriblement enjardinats, com a Thiescourt, al

nord de França. De vegades, els he trobat rebenats, terriblement rebenats, com a Prilep, al centre de Macedònia: al cementiri més gran de soldats alemanys de la Gran Guerra, devastat, els nens delimiten els seus camps de futbol i arrossequen làpides per marcar les porteries.

He buscat els rastres seguint, molt especialment, la petjada d'Agustí Calvet, dit *Gaziel*, català de Sant Feliu de Guíxols i un dels reporters de tot el món que millor va descriure la Gran Guerra.

A Massiges, al nord de França, al mateix pujol on Gaziel va descriure la mort d'un soldat, jo he conegut un camperol que s'acabava de trobar enterrada una llauna de sardines sense obrir dels soldats de la Gran Guerra.

–Vol que obrim la llauna? –em va preguntar el camperol. I la vam obrir...

A la muntanya del Kaimakchalan, frontera entre Grècia i Macedònia, allà on Gaziel va narrar l'enfonsament de Sèrbia, jo he vist com els pagesos –tots– utilitzen els cascs dels soldats alemanys com a plat per donar pinso a les gallines.

–La meua veïna encara sent els soldats búlgars plorar a dalt de la muntanya, alguna nit –em va dir un vell camperol del Kaimakchalan.

No cal anar tan lluny, però. Aneu al golf de Sant Jordi i feu immersió. Hi ha molts vaixells enfonsats pels submarins del kàiser. Des de moltes terrasses de Tarragona i de Cambrils la van poder veure, la Gran Guerra, en directe: submarins alemanys en-

fonsant vaixells francesos, i no solament francesos.

Podríem parlar dels milers de voluntaris catalans a l'exèrcit de França. Podríem parlar de Joffre, el mariscal que a la vora de París es va *inventar* la guerra de trinxeres per aturar els alemanys i va fer que la Gran Guerra fos el que va ser... Un *invent* d'un català de Ribesaltes!

De fet, no cal moure's de la meua ciutat, Sabadell, convertida per la Gran Guerra en la segona ciutat de Catalunya: ¿Sabeu quants milers i milers de soldats francesos van morir amb uniformes teixits a Catalunya?

Parlem de la Primera Guerra Mundial (i industrial). Perquè la primera guerra mundial, més enllà de les visions carrinclones, romàntiques, nacionalistes o antinacionalistes, va acabar a Barcelona. L'11 de setembre del 1714.

Un sopar al front.
Ed. Louis Provot.
Fons família Catà